

POŻEGNANIE PROFESORA R. ORINA CORNETTA (1913-2002)

„Nie głos, ale słowo jest prawdziwym problemem niesłyszących”
(R. O. Cornett)

Wszyscy – słyszący i niesłyszący – użytkownicy fonogestów ze smutkiem przyjęli wiadomość o śmierci R. Orina Cornetta. Twórca metody Cued Speech zmarł na atak serca we wtorek, 17 grudnia w swoim domu w Laurel, w stanie Maryland.

R. Orin Cornett urodził się w Driftwood, w stanie Oklahoma, 14 listopada 1913 r. Studia licencjackie ukończył w Oklahoma Baptist University w 1934 r., magisterskie zaś trzy lata później w Oklahoma University. Następnie w 1940 r. obronił pracę doktorską z dziedziny fizyki i matematyki stosowanej w Texas University. Był żonaty, miał dwóch synów i córkę. W latach 1935-1945 dr Cornett był nauczycielem matematyki, fizyki i elektroniki w uniwersytetach w Texasie, Penn i Harvardzie. W następnych latach pracował na stanowiskach administracyjnych, był m.in. prorektorem Uniwersytetu Baptistycznego w Oklahomie. W 1959 r. został dyrektorem Departamentu Szkolnictwa Wyższego w Ministerstwie Edukacji Stanów Zjednoczonych. Wtedy też zorganizował badania dotyczące umiejętności czytania niesłyszących studentów Uniwersytetu Gallaudeta i zapoznał się z raportami z nich. Sam pisze o tym doświadczeniu w następujących słowach:

„Początek mojego zainteresowania problemem głuchoty sięga roku 1965, kiedy to dowiedziałem się, że większość osób z głębokim prelingwalnym uszkodzeniem słuchu nigdy nie osiąga takiej umiejętności czytania, by czytać z przyjemnością, a część z nich nie jest w stanie odszukać w słowniku znaczenia nieznanego im słowa. Wcześniej przypuszczałem, że osoby głuche to mole książkowe, dla których czytanie stanowi jedyne okno na świat. Kilka miesięcy badań nad tym zagadnieniem utwierdziło mnie w przekonaniu, że problemem leżącym u podstaw trudności w czytaniu niesłyszących studentów był brak możliwości nauczania się języka mówionego. Nie znając go, niesłyszący nie mogli używać mowy do celów komunikacyjnych, nie umieli odczytywać go z ust i w konsekwencji nie byli w stanie nauczyć się czytać (byli jedynie zapoznawani ze znaczeniami słów języka pisanego). Tak więc doszedłem do wniosku, że osoby niesłyszące potrzebują wygodnego sposobu dokładnego przedstawiania języka mówionego przy wykorzystaniu drogi wzrokowej. Był to problem, który postanowiłem rozwiązać. Dostrzeżona przeze mnie potrzeba wyznaczyła kierunek moich poszukiwań” (R. O. Cornett, www.cuedspeech.com).

Matka Cornetta, która była nauczycielką, odegrała dużą rolę w przyjętej przez niego filozofii życiowej. Nauczyła go dostrzegać wartość edukacji i wagę nauczania w taki sposób, aby dziecko rozumiało przekazywane mu treści. Ten styl myślenia towarzyszył Cornettowi przy opracowywaniu Cued Speech. W 1965 r. Cornett przyjął stanowisko prorektora w Uniwersytecie Gallaudeta, kształcącym niesłyszącą młodzież Ameryki. W pierwszym roku swojej pracy przygotował dla studentów Cued Speech — metodę, która miała za zadanie pomóc im w biegłym opanowaniu języka ojczystego.

Cued Speech to system wizualnej komunikacji językowej, umożliwiający osobom z uszkodzeniami słuchu sprawne odbieranie i przekazywanie komunikatów językowych. System składa się z ośmiu układów dłoni, prezentowanych w określonych czterech lokacjach („cues”) i połączonych z ruchami ust, charakterystycznymi dla wymawiania określonych głosek. Układy dłoni służą przekazowi spółgłosek, dzięki zaś umiejscowieniu dłoni w określonej lokacji w okolicy ust możliwe jest rozróżnienie samogłosek. Dzięki zastosowaniu tego systemu można precyzyjnie zaprezentować i odczytać każdy dźwięk mowy. Cued Speech służy więc usprawnieniu odczytywania mowy z ust.

Opracowanie Cued Speech obaliło istniejący paradygmat edukacji osób niesłyszących i w rezultacie zmieniło na lepsze życie wielu ludzi. Posługujące się nią osoby niesłyszące mają większy zasób słownictwa, lepsze umiejętności językowe, uczą się czytać szybciej i czytają bieglej. Przy transliterowaniu specjalistycznych wykładów nie tracą nic z przekazywanych treści, łatwiej jest im też nauczyć się języka obcego.

Opracowanie metody Cued Speech było możliwe dzięki szczególnemu połączeniu właściwości umysłu jej Twórcy: wszechstronnemu wykształceniu, które daje możliwość twórczego łączenia wiedzy z wielu — na pozór odległych — dziedzin, szacunku i życzliwości dla osób przeżywających trudne problemy, otwarciu na ich szczególnie potrzeby i chęci niesienia pomocy realnej, opartej na racjonalnych przesłankach i rzetelnych badaniach naukowych.

Cornett pełnił funkcję prorektora w Uniwersytecie Gallaudeta do 1975 r. Następnie, aż do przejścia na emeryturę w 1984 r. piastował stanowisko dyrektora programów *Cued Speech*. Ponadto w latach 1981-1983 był prezesem Centrum Studiów nad Językiem i Komunikacją w Uniwersytecie Gallaudeta.

Robert Orin Cornett był zainteresowany nie tylko edukacją osób niesłyszących. W swoim dorobku naukowym ma wiele publikacji z zakresu matematyki, fizyki, elektroniki, edukacji i komunikacji. Otrzymał kilka prestiżowych nagród i trzy doktoraty *honoris causa*. Za jego osiągnięcia przyznano mu też honorowy tytuł *profesor emeritus*. Po opracowaniu Cued Speech Cornett otrzymał fundusze z Ministerstwa Edukacji USA i dzięki nim możliwe stało się organizowanie szkoleń dla rodziców i nauczycieli, a także prowadzenie badań. Cornett wygłaszał także wiele wykładów o *Cued Speech* zarówno w USA, jak i w innych krajach. Przez wiele lat organizował też tygodniowe obozy letnie dla rodzin z niesłyszącymi dziećmi, w których corocznie uczestniczyło od 75 do 330 osób. Turnusy takie organizowane są obecnie nie tylko w Uniwersytecie Gallaudeta, ale w wielu innych miejscach. Cornett przykładął dużą wagę do tego rodzaju spotkań. Sam tak to wspominał: „*W czasie turnusu miałem zazwyczaj codziennie jeden wykład, czasem uczestniczyłem w spotkaniach grupowych, ale większość czasu spędzałem na rozmowach z rodzinami. To nie była w ścisłym sensie praca badawcza, ale te rozmowy w znaczący sposób wpływały na moje widzenie problemów osób niesłyszących i na podejmowane przeze mnie decyzje. Tak więc były one moimi prywatnymi badaniami doświadczeń rodziców i nauczycieli posługujących się Cued Speech*” (R. O. Cornett, www.cuedspeech.com).

Współpracownicy Dr. Cornetta wspominają go jako oddanego sprawom osób niesłyszących i zawsze życzliwie spieszącego z pomocą. Dr. Cornett traktował wszystkich w sposób bardzo osobisty, brał sobie do serca ludzkie problemy, z zaangażowaniem pomagał w trudnościach. Spędzał dużo czasu z rodzicami dzieci z uszkodzonym słuchem, podtrzymywał na duchu niesłyszących, cieszył się szacunkiem całej społeczności głuchych w USA.

Metoda Cued Speech została przystosowana do około 60 języków i dialektów używanych w wielu krajach świata. Służy wielu tysiącom ludzi głuchych, którzy dzięki niej przezwyciężają swoje

odosobnienie i uzyskują dostęp do kultury. Do każdego języka musi być opracowywana na nowo, z uwzględnieniem jego specyfiki i odrębności. Dr. Cornet przez wiele lat życzliwie uczestniczył w kolejnych opracowaniach i służył pomocą badaczom w innych krajach.

Cued Speech jest znana w Polsce pod nazwą fonogesty. Metoda fonogestów została opracowana na podstawie idei Cornetta w 1984 r. przez prof. Kazimierę Krakowiak. Obecnie z fonogestów korzysta w Polsce ok. 250 uczniów (w Kaliszu, Radomiu, Lublinie, Toruniu, Długopolu Zdroju, Wrocławiu, Łodzi, Elblągu, Płocku i Legnicy). Korzystają z nich także niesłyszący studenci w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W 1999 r. utworzone też zostało stowarzyszenie o nazwie Polskie Centrum Metody Fonogestów, z siedzibą w Kaliszu. Stowarzyszenie kontynuuje pracę R. O. Cornetta, organizując kursy metody fonogestów dla rodziców, nauczycieli i innych zainteresowanych, oraz turnusy rehabilitacyjne dla dzieci i młodzieży.

Ewa Domagała-Zyśk
Katedra Pedagogiki Specjalnej
Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego